

A festészet többet tud, mint a fotó

Beszélgetés Székely Annamária
háromdimenziós kísérleteiről

MULADI BRIGITTA

RAM, 2019. X. 24. – XI. 24.

A festészet a digitális korszakban sokadszor talál magára. A fényképezés és a mozi sem szorította ki a mindenkor modern ember vizuális univerzumából. A képzőművészet történetének talán a legmeglepőbb fordulatokra képes műfaja. Székely Annamária a kétdimenziós festészet háromdimenzióssá tételével kísérletezik. A művészek és a természettudósok jóval a fényképezés feltalálása előtt ismerték azt a jelenséget, miszerint a két szemünk nem ugyanazt a képet közvetíti az agynak. Dürer feljegyzéseiből, rajzaiból tudjuk, hogy a perspektívát több szálon is tanulmányozta, és rajzolt sztereóképhez hasonló kettős rajzot. W. H. Fox Talbot nemcsak dagerrotípiákat, hanem sztereóképeket is készített és adott el sok száz példányban a 19. század közepén, Charles Wheatstone pedig még ez előtt, 1838-ban tanulmányt publikált a sztereopsziszról. Ma a Canon kínálatában megtaláljuk a sztereófényképezőt, amelyhez sztereónézőkét is adnak. Egyetlen készülék segítségével azonban ma sem képes az ember térbeli képet létrehozni, Székely Annamária a festészet eszközeivel éri el ezt.

Mi ösztönzött arra, hogy ezt a rendkívüli precizitást igénylő feladatot tűzd ki magad elé?

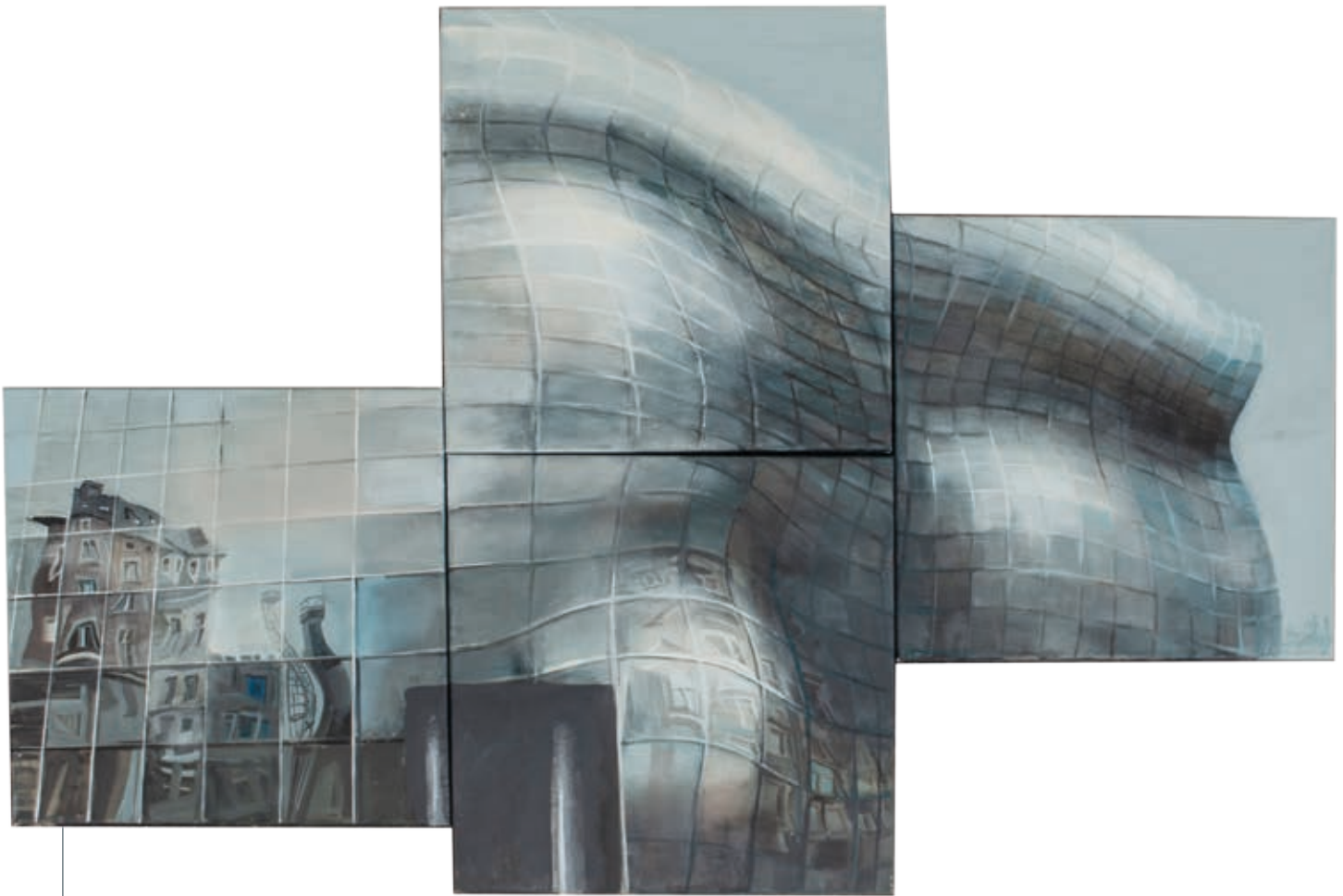
SZÉKELY ANNAMÁRIA: Állandóan foglalkoztat, hogy a televízió, a film, a videó magasra teszi a lécet a festők számára. Az a kérdés, hogy egy festő hogyan kelhetne versenyre a média mindenhatóságával, a filmek hatalmas változatossággal dolgozó, ingerekben gazdag vizualitásával. Kezdetben téri konstrukciókkal, mértani alakzatokkal bontottam meg a felületet, kockaszerű, gömbszerű, homorú, domború benyomódásokat imitáltam, különböző általam torzított felületekre festettem fel a képet, vagy sérült felületeket hoztam létre. Aztán a színekkel kísérleteztem, és így jutottam el a háromdimenziós ábrázoláshoz. Arra láttam példát, hogy fekete-fehér fotót használtak erre a célra, de olyat még nem, hogy egy festményt három dimenzióban készítettek volna el. Ez jelentette a legnagyobb kihívást.

Melyik volt az első ilyen műved?

Sz. A.: Úgy gondoltam, hogy visszatérek a stúdió hierarchikus sorrendjéhez. Egy klasszikus beállítást, egy drapériás, almás csendéletet, majd egy fehér gipszfejet festettem meg három dimenzióban, de ezek csak a tanulási folyamatot segítették, a cél a városképek háromdimenziós ábrázolása volt. A portrét nem tartom alkalmasnak erre, mert ahhoz nagyon mélyen kell megismerni az embert, nézni, beszélgetni vele, hogy autentikus portré készülhessen el. Ma erre nincs igény, és az idő is kevés. Borremans portréit például hitelesnek érzem, nagyon szeretem, de hozzám a városképek állnak közelebb.

SZÉKELY ANNAMÁRIA: Híd X., 2013, olaj, vászon, 40x50 cm

SZÉKELY ANNAMÁRIA: *Különféle pozíciók XIX. M.u., 2019, olaj, vászon, 79x120 cm*

Úgy tűnik, hogy a világon a legtöbb fotót épületekről, városokról készítenek és töltik fel a közösségi oldalakra. Nehéz ebben a műfajban újat mutatni. Miért ezt érezted a legalkalmasabbnak erre?

Sz. A.: Az építészet a napjaim része. Épületrestaurátor vagyok, mindig nagyon érdekelték a térproblémák, a látvány geometrikus alapformákra bontása. Kezdetben saját tereket alakítottam ki üveglapokból, tükröződő felületekkel. Azt figyeltem meg, milyen délelőtt, délután, aztán szinte színtelenné váltak a képek, mint ahogy az impresszionistáknál látjuk. A folyamat letisztulást hozott, de nem akartam egy új Malevics lenni, ezen túljutottam. Aztán a perspektívák kötötték le a figyelmemet, majd a fény és az árnyék szerepe. Raszterekre osztottam a vásznat, négyzethálóban, sakktáblarendszerben festettem, majd feldaraboltam a képet. Az volt a cél, hogy a néző egyszerre ne csak egy teret láthasson, több legyen a kép, mint egy szokásos épületfotó. Néhány részletet ábrázoló képből állítottam össze a teljes látványt, de nem a szokásos módon, négyzetű keretben, hanem megmozgattam a képeket egymáshoz képest. Egyre inkább a térrel, a térérzékeléssel, annak torzulásaival, különböző

módosulásaival játszottam el – tükröződő felületekben visszacsillanó architektúrák, homlokzat egy összegyűrt fotón, golyóval átütött üvegtáblán visszatérő épületképek... A művek ekkor is több darabból álltak össze, mintha a látás folyamatában egy-egy részletre fókuszáló szem és a látványt összeállító agy munkájának fázisait merevíténem ki és illeszteném össze.

A minden apró részlet körvonalait kirajzolódó, a természetességét érzékelhető módszer kemény precíziós folyamat, kimért mérnöki pontosságot kíván. Ma program alakítja át háromdimenzióssá a képet, neked viszont manuálisan kell ezt elérned. Hogyan inspirálódasz újra meg újra?

Sz. A.: Sokat utaztam, fényképeztem, aztán itthon újraneztem a képeket, hogy milyen módon festhetnék újakat. A fotókat általában csak mankónak használom, magam is alakítom a látványt közben. A római utazásomon jutott eszembe, hogy kivágjam a Pantheon ablakát, és egy tengerparti képet fessek bele.

Azt szeretném hangsúlyozni – amit Richard Estes mutatott meg nekem – hogy a festészet igenis tudhat többet, mint a fotó. A hiperrealistáktól, akiknek munkáival utazás közben is találkoztam, sokat tanultam. De még náluk sem

láttam a térbeliség legfejlettebb változatát, a háromdimenziós képet. Ez jelentette számomra a kihívást és az inspirációt.

Hogyan jöttél rá a technikára? A sztereónézők nem segítettek abban, hogy ellessd a technikát?

Sz. A.: A sztereónéző más hatásmechanizmus alapján működik, mivel két kép van, amit külön fotóznak le. Nem a színekkel érik el a hatást, hanem a szem távolságát számolják ki, és az imitálja a térbeliséget. Még az elején, a gipszfejnél jöttem rá, hogy a háttér és a modellálásra használt színek viszonya határozza meg a térhatást. Rátértem kedvenc témáimra, a városképekre, a hidakra, aztán az utcaképekre. A legújabb képeim már bonyolult utcarészletek. Ahhoz, hogy a kép a festményen háromdimenziós lehessen, három körvonalat kell megfesteni. A vörös, illetve a kék árnyalatai segítenek (a szemüvegek két színe), de a kép koloritjához is idomulni kell. A klasszikus sztereónéző fekete-fehér volt, kék és vörös színű szemüvegen át vált háromdimenzióssá, s nekem az volt a célom, hogy színes képet hozzak létre.